

TRANSPORTNI UREĐAJI

VJEŽBE - 13

asistent: Matija Hoić, mag. ing. mech.

INFORMACIJE

-**POSLJEDNJE VJEŽBE !!!!**

-Za sve informacije – mail, konzultacije

-**2. KOLOKVIJ**

- 01.06.2011. – 12:00 – B dvorana

- **ANKETA !!!!!!**

ZADATAK 28 (1)

Za pogonski mehanizam lifta prema slici zadano je:

nosivost $m = 450$ kg; masa kabine $m_{\text{kab}} = 700$ kg;

masa utega $m_{\text{ut}} = 925$ kg;

$D = 550$ mm ($D/d \geq 50$); $D_1 = 360$ mm ($D_1/d \geq 35$);

$h = 37,5$ m (visina dizanja); $l_{\text{uz}} = 40$ m (najveća viseća dužina užeta);

$\alpha = (8/9)\pi$; $\gamma = (2/9) \pi$ (trapezni utor užnice);

$\eta_{\text{red}} = 0,65$ (pužni reduktor); $\eta_0 = 0,98$ (užnica);

gubici vođenja kabine su (2 do 5) %, odabrano $\eta_{\text{kab}} = 0,96$;

gubici vođenja utega su (1 do 3) %, odabrano $\eta_{\text{ut}} = 0,98$.

Elektromotor: "RK" 5ALV 160 MA-4/16; kW, $M_n = 56$ Nm; $M_p \approx 2,3M_n$;

$\omega_{\text{EM}} = 142,8 \text{ s}^{-1}$; $I_{\text{EM}} = 0,115 \text{ kgm}^2$; s prisilnim hlađenjem, 180 ukapčanja/h.

Reduktor: "RK" W - 160, $i_{\text{red}} = 36$. Spojka s bubnjem kočnice: $IS = 0,2 \text{ kgm}^2$.

Čelično uže: Uže 10 DIN 3062 - FE - bk 1570 sZ, lift ima 4 užeta.

Značajke užeta: $d = 10$, Seal 8×(1+9+9);

računska lomna sila $F_L = 537d^2$, N (d, mm); $q_m = 0,00348d^2 \text{ kg/m}$ (d, mm). Sigurnost užeta: $S \geq 14$.

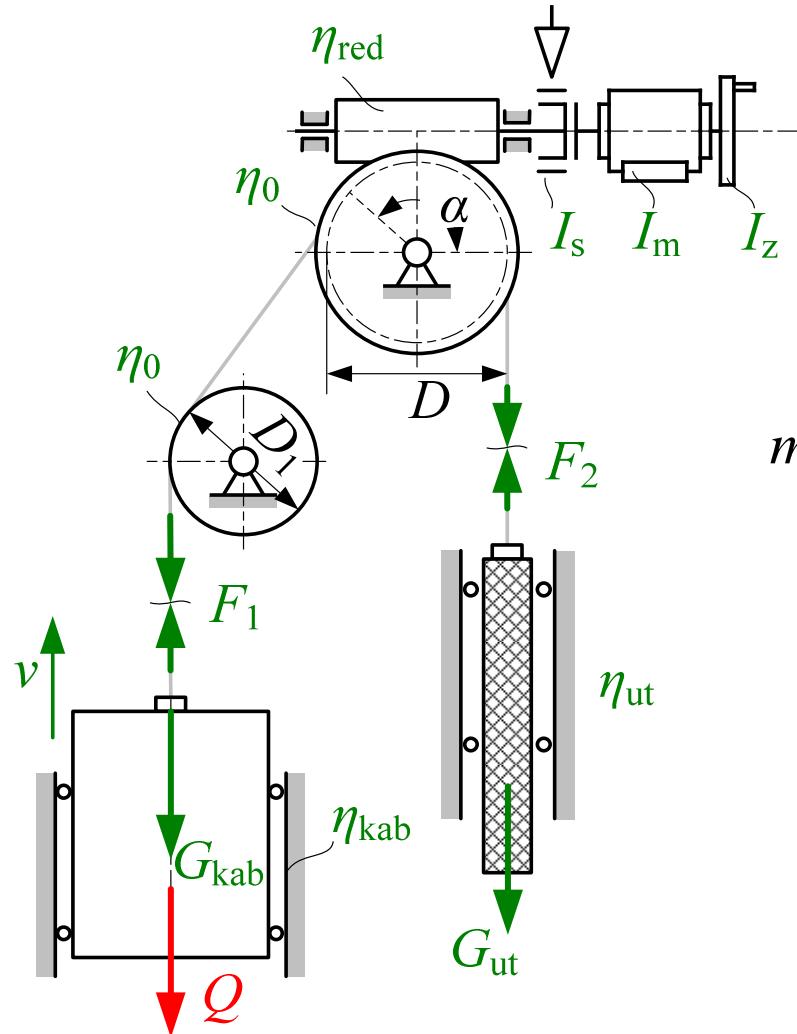
ZADATAK 28 (2)

Potrebno je provesti kontrolni proračun elemenata pogonskog mehanizma te kinematičkih i dinamičkih značajki sustava:

- provjeriti dimenzioniranje utega, užeta i motora;
- izračunati brzinu dizanja s ugrađenim komponentama;
- izračunati potrebnii moment inercije zamašnjaka I_z tako da usporenje pri kočenju pune kabine prema gore ne premaši $0,75 \text{ m/s}^2$;
- izračunati vrijeme pokretanja pune kabine prema gore (s najniže postaje) i vrijeme kočenja pune kabine prema dolje (pred najnižom postajom);
- provjeriti sigurnost protiv proklizavanja vučnog pogona pri ustaljenoj vožnji s punom i praznom kabinom te pri pokretanju i kočenju s punom kabinetom;
- izračunati granično usporenje pri kočenju s punom kabinetom prema dolje kod kojeg bi sigurnost protiv proklizavanja bila jednaka 1.

ZADATAK 28 (3)

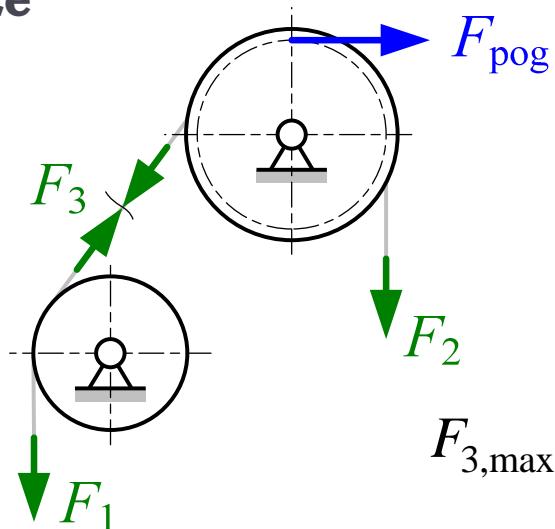
Masa utega

$$m_{ut} = m_{kab} + m / 2 = 700 + 450 / 2 = 925 \text{ kg}$$

Masa utega je dobro izabrana

ZADATAK 28 (4)

Uže

$$F_{3,\max} = \frac{F_1}{\eta_0} = \left(\frac{Q + G_{\text{kab}}}{\eta_{\text{kab}}} + G_{\text{už}} \right) \frac{1}{\eta_0}$$

$$F_{3,\max} = \left(\frac{4414,5 + 6867}{0,96} + 546,2 \right) \frac{1}{0,98} = 12548,8 \text{ N}$$

Maksimalna statička sila u jednom užetu (kabina visi na 4 užeta)

$$F_{\text{st,max}} = \frac{F_{3,\max}}{4} = \frac{12548,8}{4} = 3137,2 \text{ N}$$

Statički faktor sigurnosti

$$S = \frac{F_L}{F_{\text{st,max}}} = \frac{537 d^2}{F_{\text{st,max}}} = \frac{537 \cdot 10^2}{3137,2} = 17,1 > 14 \quad \text{zadovoljava}$$

ZADATAK 28 (5)

Brzina dizanja

$$i_{\text{meh}} = \frac{\omega_{\text{EM}}}{v_{\text{diz}}} = \frac{i_{\text{red}}}{R} \quad \Rightarrow \quad v_{\text{diz}} = \frac{\omega_{\text{EM}}}{i_{\text{red}}} R = \frac{142,8}{36} \cdot 0,275 = 1,09$$

$$v_{\text{puz}} = v_{\text{diz}} / 4 = 1,09 / 4 = 0,273$$

ZADATAK 28 (6)

Snaga motora

Najveća obodna sila na pogonskoj užnici javlja se kada je razlika sila najveća

$$P_n = (1,1 \text{ do } 1,2) \frac{F_{\text{pog}} v_{\text{diz}}}{\eta_{\text{meh}}}$$

$$F_{\text{pog}} = F_{3,\text{max}} - F_{2,\text{min}} \quad \eta_{\text{meh}} = \eta_0 \eta_{\text{red}} = 0,98 \cdot 0,65 = 0,637$$

$$F_{2,\text{min}} = G_{\text{ut}} \quad \eta_{\text{ut}} = m_{\text{ut}} g \quad \eta_{\text{ut}} = 925 \cdot 9,81 \cdot 0,98 = 8892,8 \text{ N}$$

$$F_{\text{pog}} = F_{3,\text{max}} - F_{2,\text{min}} = 12548,8 - 8892,8 = 3656 \text{ N}$$

$$P_n = 1,15 \cdot \frac{3656 \cdot 1,09}{0,637} = 7200 \text{ W}$$

Zaključak: motor od 8 kW odgovara

ZADATAK 28 (7)

Provjera sigurnosti vučnoga pogona za statičko stanje

$$\mu = \frac{\mu_0}{\sin(\gamma/2)} = \frac{0,09}{\sin(\pi/9)} = 0,263$$

a) Vožnja s punom kabinom prema gore

Radni obuhvatni kut

$$\alpha_{r,1} = \frac{1}{\mu} \ln \left[\frac{F_{3,\max}}{F_{2,\min}} \right] = \frac{1}{0,263} \ln \left[\frac{12548,8}{8892,8} \right] = 1,31 \text{ rad} = 75^\circ$$

Sigurnost vučnog pogona

$$S_{v,1} = \frac{e^{\mu\alpha} - 1}{e^{\mu\alpha_{r,s}} - 1} = \frac{e^{0,263 \cdot (8/9)\pi} - 1}{e^{0,263 \cdot 1,31} - 1} = 2,64$$

ZADATAK 28 (8)

b) Vožnja s praznom kabinom prema dolje

$$F_{3,\min} = G_{\text{kab}} \eta_{\text{kab}} \eta_0 = 6867 \cdot 0,96 \cdot 0,98 = 6460,5$$

$$F_{2,\max} = G_{\text{ut}} / \eta_{\text{ut}} + G_{\text{už}} = 925 \cdot 9,81 / 0,98 + 546,2 = 9805,66$$

$$\alpha_{r,2} = \frac{1}{\mu} \ln \left[\frac{F_{2,\max}}{F_{3,\min}} \right] = \frac{1}{0,263} \ln \left[\frac{9805,66}{6460,47} \right] = 1,586 \text{ rad} = 90,85^\circ$$

$$S_{v,2} = \frac{e^{\mu\alpha} - 1}{e^{\mu\alpha_{r,2}} - 1} = \frac{e^{0,263 \cdot (8/9)\pi} - 1}{e^{0,263 \cdot 1,586} - 1} = 2,096$$

ZADATAK 28 (9)

Dinamička analiza - moment inercije zamašnjaka

$$I_{\text{uk}} = I_{\text{rot}} + I_{\text{tran}} + I_z$$

$$I_{\text{rot}} = 1,15 \cdot (I_{\text{EM}} + I_S) = 1,15 \cdot (0,115 + 0,2) = 0,362$$

$$I_{\text{tra}} = \frac{m_{\text{tra}}}{\eta_{\text{meh}} i_{\text{meh}}^2} = \frac{2161}{0,637 \cdot 130,91^2} = 0,198$$

$$m_{\text{tra}} = \frac{m_{\text{kab}} + m}{\eta_{\text{kab}}} + \frac{m_{\text{už}}}{\eta_0} + m_{\text{ut}} \eta_{\text{ut}} = \left(\frac{700 + 450}{0,96} + \frac{55,68}{0,98} + 925 \cdot 0,98 \right) = 2161$$

ZADATAK 28 (10)

Dinamička analiza - moment inercije zamašnjaka

$$I_{\text{uk}} = \frac{M_k + M_{\text{st}}}{i_{\text{meh}} a_k} = \frac{128,8 + 43,84}{130,91 \cdot 0,75} = 1,759$$

$$M_k = 2,3 M_n = 2,3 \cdot 56 = 128,8 \text{ Nm}$$

$$M_{\text{st}} = \frac{F_{\text{pog}}}{i_{\text{meh}} \eta_{\text{meh}}} = \frac{3656}{130,91 \cdot 0,637} = 43,84 \text{ Nm}$$

$$I_z = I_{\text{uk}} - (I_{\text{rot}} + I_{\text{tran}}) = 1,759 - (0,362 + 0,198) = 1,2$$

ZADATAK 28 (11)

Vrijeme pokretanja pune kabine prema gore

Jednadžba gibanja pri pokretanju pune kabine prema gore glasi

$$I_{\text{uk}} \varepsilon_p = M_p - M_{\text{st}}$$

$$\varepsilon_p = \frac{M_p - M_{\text{st}}}{I_{\text{uk}}} = \frac{128,8 - 43,84}{1,759} = 48,3 \text{ rad/s}^2$$

$$a_p = \frac{\varepsilon_p}{i_{\text{meh}}} = \frac{48,3}{130,91} = 0,369$$

$$t_p = \frac{v_{\text{diz}}}{a_p} = \frac{1,09}{0,3369} = 2,95$$

ZADATAK 28 (12)

Kočenje pune kabine prema dolje, bez otpora vođenja

Vrijeme kočenja s elektromotorom od radne brzine do brzine puzanja

$$t_{k,1} = \frac{v_{\text{diz}} - v_{\text{puz}}}{a_k}$$

Jednadžba gibanja

$$I_{\text{uk},k} \varepsilon_k = M_k - M_{\text{st},k} \quad \Rightarrow \quad \varepsilon_k = i_{\text{meh}} a_k = \frac{M_k - M_{\text{st},k}}{I_{\text{uk},k}}$$

$$a_k = \frac{M_k - M_{\text{st},k}}{I_{\text{uk},k} i_{\text{meh}}}$$

ZADATAK 28 (13)

Statičko opterećenje vratila motora

$$M_{st,k} = \frac{F_k}{i_{meh}} \eta_{meh,k} = \frac{2517}{130,91} 0,452 = 8,7$$

$$\eta_{meh,k} = (2 - 1/\eta_{red}) (2 - 1/\eta_0) = (2 - 1/0,65) (2 - 1/0,98) = 0,452$$

Sila na obodu pogonske užnice (bez otpora vođenja)

$$F_k = F_3 - F_2 = (m_{kab} + m + m_{už}) g \eta_0 - m_{ut} g$$

$$F_k = [(700 + 450 + 55,68) \cdot 0,98 - 925] \cdot 9,81 = 2517$$

Nakon uvrštavanja slijedi: $t_{k,1} = 1,44$

ZADATAK 28 (14)

Djelovanje mehaničke kočnice

Pretpostavka:

$$\text{moment kočenja mehaničke kočnice } M_{k,meh} = 2M_n = 112 \text{ Nm}$$

$$t_{k,meh} = \frac{v_{\text{puz}}}{a_{k,meh}}$$

$$s_{k,meh} = \frac{v_{\text{puz}} t_{k,meh}}{2}$$

$$a_{k,meh} = \frac{M_{k,meh} - M_{st,k}}{I_{uk,k} i_{meh}}$$

ZADATAK 28 (15)

Djelovanje mehaničke kočnice

statičko opterećenje vratila motora

$$M_{\text{st},k} = \frac{F_k}{i_{\text{meh}}} \eta_{\text{meh},k} = \frac{2517}{130,91} 0,452 = 8,7$$

$$\eta_{\text{meh},k} = (2 - 1/\eta_{\text{red}})(2 - 1/\eta_0) = 0,452$$

$$I_{\text{uk},k} = I_z + I_{\text{rot}} + \frac{m_{\text{tra},k}}{i_{\text{meh}}^2} \eta_{\text{meh},k} = 1,616$$

Nakon uvrštavanja

$$a_{k,\text{meh}} = 0,488$$

$$t_{k,\text{meh}} = 0,558$$

$$s_{k,\text{meh}} = 0,076$$

ZADATAK 28 (16)

Sigurnost vučnog pogona pri pokretanju i kočenju

Pokretanje s punom kabinetom prema gore

$$F_{\text{pog,p}} = F_{3,\text{p,max}} - F_{2,\text{p,min}} = 13003 - 8551 = 4452$$

$$F_{3,\text{p,max}} = F_{3,\text{max}} + (m_{\text{kab}} + m + m_{\text{už}}) a_p \frac{1}{\eta_0} \quad F_{2,\text{p,min}} = m_{\text{ut}} g \eta_{\text{ut}} - m_{\text{ut}} a_p$$

Obuhvatni kut potreban za ovu obodnu silu je

$$\alpha_p = \frac{1}{\mu} \ln \left[\frac{F_{3,\text{p,max}}}{F_{2,\text{p,min}}} \right] = \frac{1}{0,263} \ln \left[\frac{13003}{8551} \right] = 1,593 \text{ rad} = 91,25^\circ$$

sigurnost vučnog prijenosa

$$S_{v,p} = \frac{e^{\mu \alpha} - 1}{e^{\mu \alpha_p} - 1} = \frac{e^{0,263 \cdot (8/9)\pi} - 1}{e^{0,263 \cdot 1,593} - 1} = 2,08$$

ZADATAK 28 (17)

Kočenje s punom kabinetom prema dolje

$$F_{3,k,\max} = (m_{\text{kab}} + m + m_{\text{už}})(g + a_k)\eta_0$$

$$F_{3,k,\max} = (700 + 450 + 55,68) \cdot (9,81 + 0,568) \cdot 0,98 = 12262$$

$$F_{2,k,\min} = m_{\text{ut}}(g - a_k) = 925 \cdot (9,81 - 0,568) = 8549$$

$$F_k = F_{3,k,\max} - F_{2,k,\min} = 12262 - 8549 = 3713$$

$$\alpha_k = \frac{1}{\mu} \ln \left[\frac{F_{3,k,\max}}{F_{2,k,\min}} \right] = \frac{1}{0,263} \ln \left[\frac{12262}{8549} \right] = 1,37 \text{ rad} = 78,54^\circ$$

$$S_{v,k} = \frac{e^{\mu\alpha} - 1}{e^{\mu\alpha_k} - 1} = \frac{e^{0,263 \cdot (8/9)\pi} - 1}{e^{0,263 \cdot 1,37} - 1} = 2,5$$

ZADATAK 28 (18)

Granično usporenje pri kočenju

$$F_{3,\text{gr}} = (m_{\text{kab}} + m + m_{\text{už}})(g + a_{\text{gr}})\eta_0 \quad F_{2,\text{gr}} = m_{\text{ut}}(g - a_{\text{gr}})$$

Iz jednakosti sila mora vrijediti:

$$(m_{\text{kab}} + m + m_{\text{už}})(g + a_{\text{gr}})\eta_0 = m_{\text{ut}}(g - a_{\text{gr}})e^{\mu\alpha}$$

$$a_{\text{gr}} = \frac{m_{\text{ut}} e^{\mu\alpha} - (m_{\text{kab}} + m + m_{\text{už}})\eta_0}{m_{\text{ut}} e^{\mu\alpha} + (m_{\text{kab}} + m + m_{\text{už}})\eta_0} g$$

$$a_{\text{gr}} = \frac{925 \cdot e^{0,263 \cdot (8/9)\pi} - (700 + 450 + 55,68) \cdot 0,98}{925 \cdot e^{0,263 \cdot (8/9)\pi} + (700 + 450 + 55,68) \cdot 0,98} \cdot 9,81 = 2,357$$

